

SOGRADI

PARITETNI FOND
U GRADITELJSTVU

OSNOVE ZAŠTITE NA RADU NA GRADILIŠTU

Europska unija
"Ulaganje u budućnost"

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Sadržaj

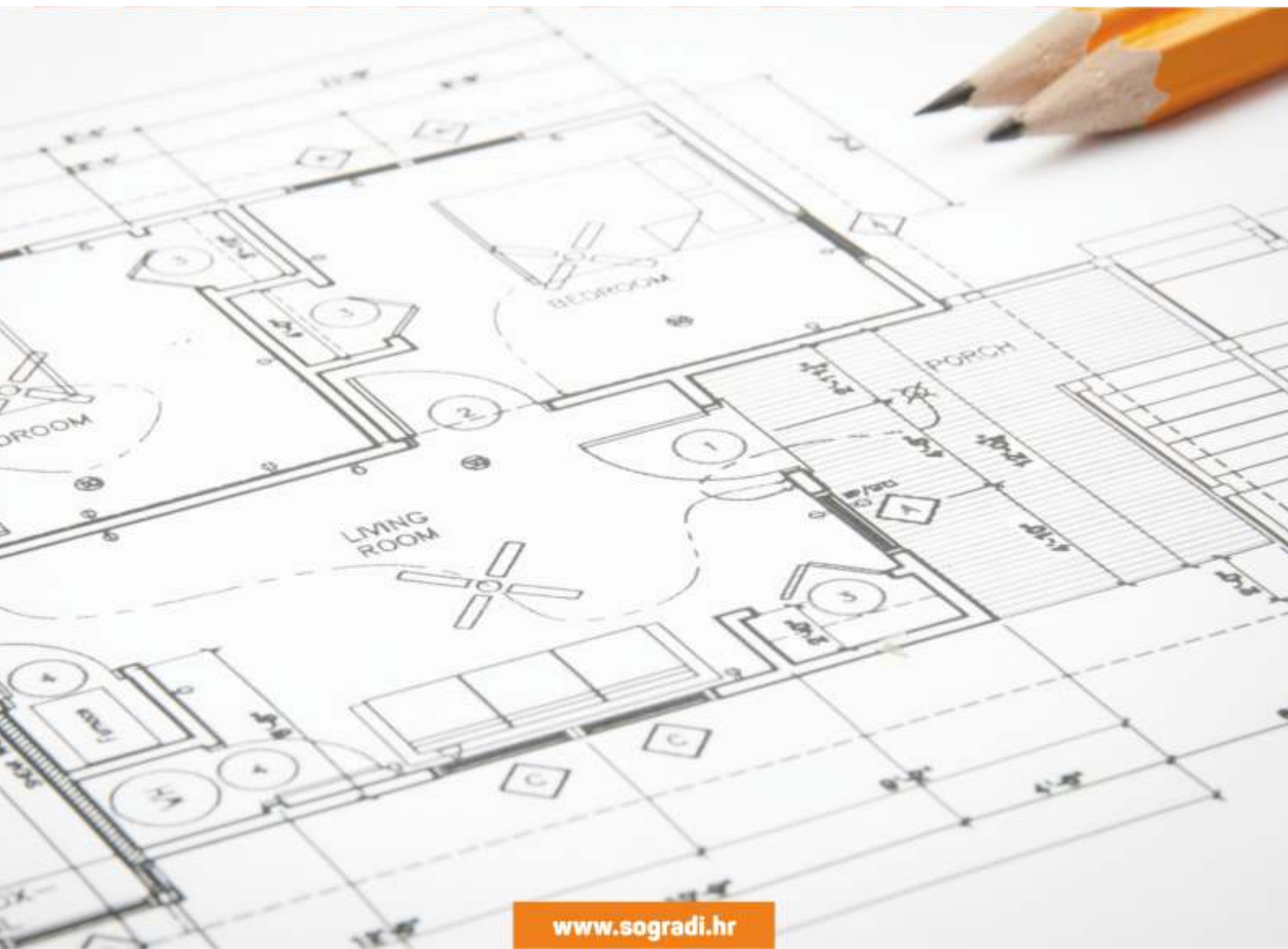
1. Uvod	7
2. Pravila zaštite na radu	8
2.1. Opće odredbe zaštite na radu	8
2.2. Osnovna pravila zaštite na radu	8
2.3. Posebna pravila zaštite na radu	8
3. Radnik/osoba na radu	9
4. Sredstva rada	9
5. Nezgode na radu i profesionalne bolesti	9
6. Obveze poslodavaca	10
7. Obveze i prava radnika	10
8. Obveze i prava povjerenika radnika za zaštitu na radu	11
9. Obavješćivanje i savjetovanje s radnicima i njihovim predstavnicima	12
10. Projektiranje i izvođenje radova	12
11. Mjere zaštite na radu	14
11.1. Električna energija	14
11.2. Tehnički plinovi u bocama	15
11.3. Zračenja	15
11.4. Strojevi i uređaji	15
11.5. Ručni alati	16
11.6. Dizalice	16
11.7. Ljestve	16
11.8. Skela	17
12. Osobna zaštitna sredstva	17
12.1. Sredstva za zaštitu glave i lica	17
12.2. Sredstva za zaštitu sluha	17

12.3. Sredstva za zaštitu dišnih organa	18
12.4. Sredstva za zaštitu ruku	18
12.5. Sredstva za zaštitu nogu	18
12.6. Sredstva za zaštitu tijela	18
12.7. Sredstva za zaštitu pada sa visina	18
13. Opasne radne tvari	19
14. Znakovi sigurnosti	19
15. Zaštita od požara	20
16. Zaštita nepušača, zabrana uzimanja alkohola i drugih sredstava ovisnosti	20
17. Prva pomoć	21
18. Inspekcijski nadzor	21

SOGRADI

PARITETNI FOND
U GRADITELJSTVU

www.sogradi.hr

SOGRADI

PARITETNI FOND
U GRADITELJSTVU

www.sogradi.hr

I. Uvod

Priručnik Osnove zaštite na radu na gradilištu izrađen je u sklopu provedbe projekta Paritetnim fondom do jačanja socijalnog dijaloga u sektoru graditeljstva – SOGRADI.

Projekt je sufinanciran iz Europskog socijalnog fonda u sklopu Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava za projekte u programu 2007.-2013., Jačanje socijalnog dijaloga – Faza II, broj poziva: HR.5.1.03.

Korisnik sredstava i nositelj projekta je Hrvatska udruga poslodavaca – Udruga poslodavaca graditeljstva, a partneri na projektu su Sindikat graditeljstva Hrvatske i Stowarzyszenie B-4.

Provedba projekta traje od 27. srpnja 2015. do 27. srpnja 2016. godine.

Opći cilj projekta SOGRADI je priprema podloga za donošenje odluke o osnivanju paritetnog fonda u sektoru graditeljstva Republike Hrvatske.

Među pojedinačnim ciljevima projekta su promidžba rada na siguran način uz poštivanje načela zaštite na radu u cilju očuvanja zdravlja i života radnika, doprinos poboljšanju radnih uvjeta i smanjenju troškova za poslodavca te promocija i poboljšanje kvalitete socijalnog dijaloga u sektoru graditeljstva.

Priručnik Osnove zaštite na radu na gradilištu je edukativni materijal iz područja zaštite na radu koji prikazuje osnove zaštite na radu na gradilištu kao i participaciju predstavnika radnika - povjerenika radnika za zaštitu na radu.

Priručnik je namijenjen poslodavcima i radnicima u sektoru graditeljstva radi praktične primjene mjera prevencije i zaštite na radu građevinskih radnika u cilju unapređenja sigurnosti, sprječavanja rizika na radu, ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, bolesti u vezi s radom te ostalih materijalnih i nematerijalnih šteta na radu i u vezi s radom te zaštite zdravlja na radu na gradilištu.

Korisnik i partneri koji provode projekt tiskane i elektroničke inačice priručnika dostavit će poslodavcima i radnicima u sektoru graditeljstva Republike Hrvatske te je priručnik dostupan na web stranici projekta www.sogradi.hr.

Za detaljnije informacije vidjeti Zakon o zaštiti na radu (NN 71/14, 118/14 i 154/14).

2. PRAVILA ZAŠTITE NA RADU

2.1. OPĆE ODREDBE ZAŠTITE NA RADU

Svrha zaštite na radu je sustavno unapređivanje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika i osoba na radu, sprječavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i drugih bolesti u vezi s radom.

Zaštita na radu je sustav pravila, načela, mjera, postupaka i aktivnosti, čijom se organiziranom primjenom ostvaruje i unapređuje sigurnost i zaštita zdravlja na radu, s ciljem sprječavanja rizika na radu, ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, bolesti u vezi s radom te ostalih materijalnih i nematerijalnih šteta na radu i u vezi s radom.

2.2. OSNOVNA PRAVILA ZAŠTITE NA RADU

Osnovna pravila zaštite na radu sadrže zahtjeve kojima mora udovoljavati sredstvo rada kada je u uporabi odnosno njihovom primjenom i provedbom se uklanja ili smanjuje opasnost na sredstvima rada, a naročito slijedeće zahtjeve: opskrbljenost sredstava rada zaštitnim napravama, osiguranje od udara električne struje, sprječavanje nastanka požara i eksplozije, osiguranje stabilnosti građevine u odnosu na statička i dinamička opterećenja, osiguranje radne površine i radnog prostora te potrebnih putova za prolaz, prijevoz i evakuaciju zaposlenika - u svim radnim prostorima mora biti osigurana dovoljna radna površina i radni prostor za zaposlenike s obzirom na poslove koje obavljaju. Osnovna pravila svode se na primjenu svih tehničkih mjera na sredstvima rada kako bi se spriječile sve moguće štetne posljedice za sigurnost i zdravlje zaposlenika te zbog toga i imaju prednost u implementaciji sustava zaštite na radu.

2.3. POSEBNA PRAVILA ZAŠTITE NA RADU

Posebna pravila zaštita na radu koriste se kada se ne mogu otkloniti opasnosti za sigurnost i zdravlje zaposlenika osnovnim pravilima zaštite na radu. Primjenjuju se na zaposlenike i način obavljanja radnog postupka. Osim uvjeta glede dobi života, spola, stručne spreme i osposobljenosti, zdravstvenog stanja, duševnih i tjelesnih sposobnosti koje moraju ispunjavati zaposlenici pri obavljanju poslova s posebnim uvjetima rada, sadrže i: obvezu i načine korištenja odgovarajućih osobnih zaštitnih sredstava i zaštitnih naprava, posebne postupke pri uporabi opasnih radnih tvari, obvezu postavljanja znakova upozorenja od određenih opasnosti i štetnosti, obvezu osiguranja napitaka pri obavljanju određenih poslova, način na koji se moraju izvoditi određeni poslovi ili radni postupci, a posebno glede trajanja posla, jednoličnog rada i rada po učinku, postupak s unesrećenim ili oboljelim zaposlenikom do upućivanja na liječenje nadležnoj zdravstvenoj ustanovi.

3. RADNIK/OSOBA NA RADU

Radnik je fizička osoba koja u radnom odnosu obavlja poslove za poslodavca.

Osoba na radu je fizička osoba koja nije u radnom odnosu kod tog poslodavca, ali za njega obavlja određene aktivnosti odnosno poslove (osoba na stručnom osposobljavanju za rad; osoba na sezonskom radu za obavljanje privremenih odnosno povremenih sezonskih poslova u poljoprivredi; osoba koja radi na određenim poslovima u skladu s posebnim propisom; redoviti student i redoviti učenik srednjoškolske ustanove na radu u skladu s posebnim propisom; osoba koja radi kao volonter, naučnik, student i učenik na praksi, osoba koja radi u vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili odgojne mjere i slično).

4. SREDSTVARADA

Pod sredstvima rada smatraju se objekti namijenjeni za rad s pripadajućim prostorijama, instalacijama i uređajima, prostorijama i površinama za kretanje zaposlenika te pomoćnim prostorijama i pripadajućim instalacijama; prijevozna sredstva željezničkog, cestovnog, riječnog, morskog, jezerskog i zračnog prometa; strojevi i uređaji te sredstva za prijenos i prijevoz tereta; alati i postrojenja; skele i površine na kojima se obavlja rad izvan objekata namijenjenih za rad te ostala sredstva koja služe za rad.

5. NEZGODE NA RADU I PROFESIONALNE BOLESTI

Nezгода je neočekivani i neželjeni događaj na radu ili u vezi s radom koji nije uzrokovao ozljeđivanje radnika, ali bi ga pri minimalno izmijenjenim subjektivnim odnosno objektivnim okolnostima, u ponovljenom slučaju, mogao uzrokovati.

Poslodavac je obavezan obavijestiti tijelo nadležno za inspekcijski nadzor o smrtnoj i teškoj ozljedi nastaloj u prostoriji ili na prostoru u kojem poslodavac obavlja rad.

Ozljedom na radu smatra se svaka ozljeda radnika izazvana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizikalnim ili kemijskim djelovanjem te ozljeda uzrokovana naglim promjenama položaja tijela, iznenadnim opterećenjem tijela ili drugim promjenama fiziološkog stanja organizma ako je takva ozljeda uzročno vezana za obavljanje poslova na kojima radnik radi.

Profesionalne bolesti su utvrđene Zakonom o listi profesionalnih bolesti (NN 162/98 i 107/07). Profesionalnom bolešću se smatra bolest za koju se dokaže da je posljedica djelovanja štetnosti u procesu rada i/ili radnom okolišu, odnosno bolest za koju je poznato da može biti posljedica djelovanja štetnosti koje su u svezi s procesom rada i/ili radnim okolišem, a intenzitet štetnosti i duljina trajanja izloženosti toj štetnosti je na razini za koju je poznato da uzrokuje oštećenje zdravlja.

6. OBVEZE POSLODAVACA

Poslodavac je obavezan organizirati i provoditi zaštitu na radu, vodeći pri tome računa o prevenciji rizika te obavještanju, osposobljavanju, organizaciji i sredstvima, u svim dijelovima organizacije rada i u svim radnim postupcima neovisno o tome je li u tu svrhu zaposlio jednog ili više stručnjaka zaštite na radu ili je obavljanje poslova zaštite na radu ugovorio s osobom ovlaštenom za obavljanje tih poslova. Prenošenje ovlaštenja za provođenje zaštite na radu ne oslobađa poslodavca odgovornosti.

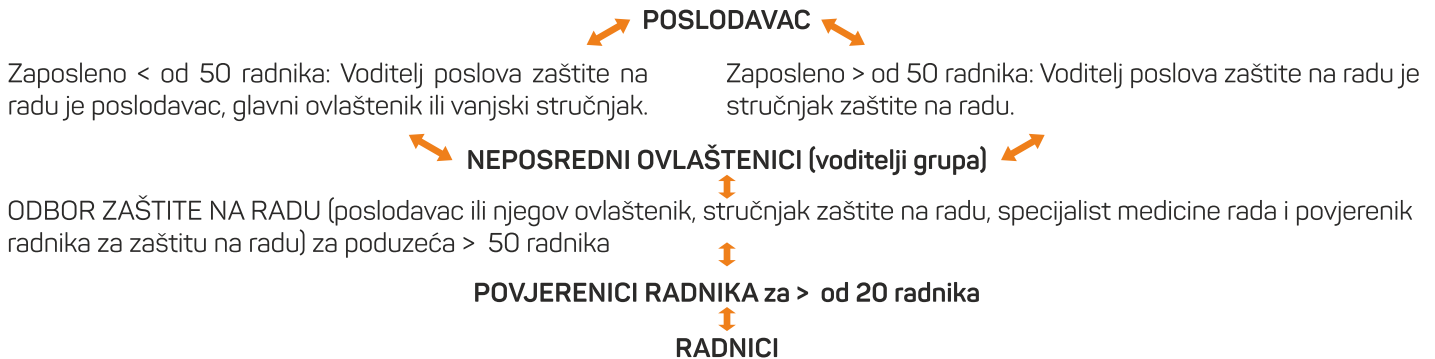
Najvažnije obveze poslodavaca u primjeni i provedbi zaštite na radu regulirane zakonskim propisima su obveza procjene rizika na radu, u pisanom obliku utvrditi organizaciju provedbe zaštite na radu, pravila zaštite te prava, obveze i odgovornosti ovlaštenika i radnika u dijelu u kojem ta pitanja nisu uređena Zakonom, zaposliti stručnjaka u području zaštite na radu ili formirati službu zaštite na radu ovisno o broju zaposlenih djelatnika u društvu, osigurati osposobljavanje radnika za rad na siguran način, osigurati liječničke preglede radnicima ako su raspoređeni na poslove s posebnim uvjetima rada, osigurati mjesto rada, radnu okolinu te ispravnost sredstava za rad i osobna zaštitna sredstva u svakom trenutku, osigurati da radnici rade u skladu s pravilima zaštite na radu te radnike upozoriti i upoznati s mogućim opasnostima s kojima se mogu susresti prilikom obavljanja poslova, što se posebno odnosi na uporabu opasnih kemikalija u radu, biološke agense u radu, pružiti prvu pomoć te zaštititi nepušače na radnom mjestu od djelovanja duhanskog dima i zabraniti konzumiranje alkoholnih pića i drugih sredstava ovisnosti, provoditi mjere prevencije stresa na radu ili u vezi s radom, osigurati posebnu zaštitu za posebno osjetljive skupine radnika.

7. OBVEZE I PRAVARADNIKA

Radnik je obavezan osposobljavati se za rad na siguran način kada ga na osposobljavanje uputi poslodavac i obavljati poslove dužnom pažnjom te pri tome voditi računa o svojoj sigurnosti i zaštiti zdravlja kao i sigurnosti i zaštiti zdravlja ostalih radnika koje mogu ugroziti njegovi postupci ili propusti na radu. Smatra se da radnik radi dužnom pozornošću kada poslove obavlja po sljedećem postupku: prije početka rada pregleda mjesto rada te eventualno o uočenim nedostacima obavijesti poslodavca ili njegovog ovlaštenika, stručnjaka zaštite na radu ili povjerenika zaštite na radu, pravilno koristi sredstva rada, posao obavlja po pravilima struke, uputama proizvođača strojeva i uređaja, osobnih zaštitnih sredstava i radnih tvari te uputama poslodavca ili njegovih ovlaštenika, pri radu koristi propisana osobna zaštitna sredstva i opremu, prije napuštanja mjesta rada ostavi sredstva rada u takvom stanju da ne ugrožavaju druge radnike i sredstva rada.

Radnik je obavezan surađivati s poslodavcem, njegovim ovlaštenikom, stručnjakom zaštite na radu, povjerenikom radnika za zaštitu na radu i specijalistom medicine rada u rješavanju svih pitanja zaštite na radu, osobito dok se ne osigura da radni okoliš i uvjeti rada ne predstavljaju rizik za sigurnost i zdravlje te dok se u cijelosti ne postigne zaštita na radu u skladu sa zahtjevima tijela nadležnih za nadzor provedbe zaštite na radu. Radnik ima pravo odbiti raditi i napustiti mjesto rada ako mu izravno prijete rizik za život i zdravlje, sve dok poslodavac ne poduzme korektivne mjere te zbog takvog postupanja ne smije trpjeti štetne posljedice. O tome radnik mora obavijestiti poslodavca, njegovog ovlaštenika, stručnjaka za zaštitu na radu ili povjerenika radnika za zaštitu na radu. Poslodavac, njegov ovlaštenik, odnosno radnik ili povjerenik radnika za zaštitu na radu obvezni su bez odgađanja izvijestiti nadležnog inspektora o postupku radnika koji je obavezan u roku od 48 sati utvrditi činjenično stanje i osnovanost navoda radnika. Za vrijeme dok ne radi zbog izbjegavanja izloženosti izravnom i ozbiljnom riziku za život i zdravlje, radnik ima pravo na plaću i druga prava iz radnog odnosa u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom.

Shema organizacije zaštite na radu

8. OBVEZE I PRAVA POVJERENIKA RADNIKA ZA ZAŠTITU NA RADU

Radnicima se jamči sloboda organiziranja, imenovanja ili biranja sindikalnih i radničkih predstavnika i njihova zaštita sukladno međunarodnim i nacionalnim propisima te kolektivnim ugovorima. Izbori povjerenika zaštite na radu provode se ovisno o broju radnika kod poslodavca:

- 1) < 20 radnika - izbori se provode na skupu radnika, neposrednim ili javnim izjašnjavanjem prisutnih radnika kojeg saziva poslodavac u skladu s općim propisom o radu.
- 2) > 21 radnika - izbori se provode u skladu sa Zakonom o radu koji uređuje pitanja izbora Radničkog vijeća i Pravilnikom o postupku izbora Radničkog vijeća.

Broj povjerenika radnika za zaštitu na radu, postupak izbora, njihov mandat kao i druga pitanja vezana za rad te postupak izbora utvrđuje se u skladu sa Zakonom o radu i spomenutim Pravilnikom. Povjerenik radnika za zaštitu na radu obavezan je štiti interese radnika na području zaštite na radu, pratiti primjenu pravila, mjera, postupaka i aktivnosti zaštite na radu te ima pravo: podnositi poslodavcu prijedloge vezane uz donošenje odluka o zaštiti na radu, zahtijevati od poslodavca da poduzme odgovarajuće mjere u svrhu smanjenja i otklanjanja rizika, podnositi pritužbe tijelima nadležnim za zaštitu na radu, sudjelovati s poslodavcem u planiranju unapređivanja uvjeta rada, uvođenja nove tehnologije, uvođenja novih kemikalija i bioloških štetnosti u radni i proizvodni proces te poticati poslodavca i njegove ovlaštenike na provedbu zaštite na radu, biti obaviješten o svim promjenama koje utječu ili bi mogle utjecati na zaštitu na radu, izvršiti uvid i koristiti dokumentaciju poslodavca o zaštiti na radu, primati primjedbe radnika u vezi s primjenom pravila zaštite na radu te ih prenositi poslodavcu ili njegovom ovlašteniku, izvijestiti nadležnog inspektora i specijalistu medicine rada o svojim zapažanjima odnosno zapažanjima radnika, prisustvovati inspekcijskim pregledima i očitovati se na činjenično stanje koje utvrdi nadležni inspektor, pozvati nadležnog inspektora kada ocijeni da su ugroženi sigurnost i zdravlje radnika, a poslodavac propušta ili odbija provoditi potrebnu zaštitu na radu, osposobljavati se za obavljanje poslova povjerenika radnika za zaštitu na radu, stalno proširivati i unapređivati znanje te pratiti i prikupljati obavijesti od važnosti za svoj rad, staviti prigovor na inspekcijski nalaz, svojim djelovanjem poticati radnike na provedbu zaštite na radu, obavješćivati radnike o provedbi zaštite na radu. Zaštita djelovanja povjerenika radnika za zaštitu na radu uređuje se zakonom i kolektivnim ugovorima.

9. OBAVJEŠĆIVANJE I SAVJETOVANJE S RADNICIMA I NJIHOVIM PREDSTAVNICIMA

Poslodavac je obavezan:

1. obavijestiti radnike, povjerenika radnika za zaštitu na radu, stručnjaka zaštite na radu, ovlaštenu osobu ako je s njom ugovorio obavljanje poslova zaštite na radu i druge osobe o svim rizicima i promjenama koje bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika, a osobito o rizicima vezanim za mjesto rada i narav ili vrstu poslova, o mogućem oštećenju zdravlja te o zaštitnim i preventivnim mjerama i aktivnostima u svakom radnom postupku te mjerama pružanja prve pomoći, zaštite od požara, zaštite i spašavanja radnika te o radnicima koji ih provode
2. pisanim uputama osigurati provedbu radnog postupka u skladu s pravilima zaštite na radu, obavezan je dati radnicima upute te istaknuti na mjestima rada pisane upute o radnom okolišu, sredstvima rada, opasnim kemikalijama, biološkim štetnostima, opasnostima na radu, izvorima fizikalnih štetnosti i drugim rizicima na radu i u vezi s radom, u skladu s procjenom rizika te osigurati da pristup mjestima rada na kojima se obavljaju poslovi s posebnim uvjetima rada imaju samo radnici koji su dobili pisane upute za rad na siguran način i osobnu zaštitnu opremu čija obavezna uporaba proizlazi iz procjene rizika
3. stručnjaku zaštite na radu, ovlašteniku i povjereniku radnika za zaštitu na radu učiniti dostupnom odgovarajuću dokumentaciju, a osobito procjenu rizika i popis mjera koje se provode u svrhu uklanjanja ili smanjenja procijenjenih rizika, evidencije i isprave koje je obavezan voditi i čuvati u skladu sa zakonom te upravne mjere koje je naredio nadležni inspektor.

Poslodavac je obavezan unaprijed i pravodobno savjetovati se s povjerenikom radnika za zaštitu na radu o zapošljavanju stručnjaka zaštite na radu i poslovima koje će obavljati, povjeravanju provođenja zaštite na radu ovlaštenoj osobi i poslovima koje će obavljati, izradi procjene rizika te izmjenama odnosno dopunama procjene rizika, izboru radnika za pružanje prve pomoći i radnika za provođenje mjera zaštite od požara, evakuacije i spašavanja, zaštiti i prevenciji od rizika na radu te sprječavanju i smanjivanju rizika, sprječavanju nezgoda, ozljeda na radu i profesionalnih bolesti, promjenama u procesu rada i tehnologiji, planiranju i provođenju osposobljavanja iz zaštite na radu, poboljšavanju uvjeta rada te planiranju i uvođenju novih tehnologija, utjecaju radnih uvjeta i radnog okoliša na sigurnost i zdravlje radnika, izboru sredstava rada i osobne zaštitne opreme, izloženosti radnika jednoličnom radu, radu s nametnutim ritmom, radu po učinku u određenom vremenu (normirani rad) te ostalim naporima.

10. PROJEKTIRANJE I IZVOĐENJE RADOVA

Investitor je obavezan primjenjivati opća načela prevencije i pravila zaštite na radu u svim fazama projektiranja i pripremi projekta kada se odlučuje o oblikovnim, tehničkim, tehnološkim, odnosno organizacijskim vidovima kako bi se nesmetano planirale različite aktivnosti ili faze rada koje se trebaju izvoditi istodobno ili u slijedu i procjenjuje vrijeme potrebno za dovršenje takvih radova ili faze rada u skladu s planom izvođenja radova. Pri projektiranju građevina namijenjenih za rad projektant je obavezan u glavnom projektu primijeniti odgovarajuća pravila zaštite na radu.

Radilište je privremeno ili pokretno mjesto rada, kao što je gradilište, šumarsko radilište, mjesto gradnje broda te mjesta na kojima se obavljaju privremeni radovi na održavanju, rušenju i popravcima, poljoprivredni radovi i radovi na istraživanju i iskorištavanju mineralnih sirovina.

Poslodavac koji obavlja građevinske radove obavezan je prije početka radova na privremenom radilištu urediti radilište i osigurati da se radovi obavljaju u skladu s posebnim propisima i pravilima zaštite na radu. Poslodavac koji sam obavlja građevinske radove obavezan je najkasnije jedan dan prije početka izvođenja radova na privremenom gradilištu dostaviti prijavu gradilišta tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada u skladu s provedbenim propisom. Obavijest mora sadržavati podatke o točnoj lokaciji radilišta, vrsti radova, broju radnika, ovlaštenicima poslodavaca za primjenu pravila zaštite na radu i predvidivom roku u kojem će se obavljati radovi.

Investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izvode građevinski radovi obavezna je najkasnije jedan dan prije početka izvođenja radova dostaviti prijavu gradilišta na kojem će radove izvoditi dva ili više izvođača tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada u skladu s provedbenim propisom, odnosno nadležnom tijelu graditeljstva u skladu s posebnim propisom te ako ista sadrži podatke u skladu s provedbenim propisom. Sve promjene koje utječu na rok dovršenja radova kao i u slučajevima uvođenja novog izvođača ili privremene obustave radova moraju se ažurirati u prijavi gradilišta.

Investitor, vlasnik građevine, koncesionar ili druga osoba za koju se izvode građevinski radovi na gradilištu na kojem će radove izvoditi dva ili više izvođača obavezna je imenovati jednog ili više koordinatora zaštite na radu tijekom izrade projekta i tijekom građenja.

Koordinator zaštite na radu obavezan je tijekom izrade izvedbenog projekta koordinirati primjenu općih načela zaštite na radu i pravila zaštite na radu tijekom projektiranja te izraditi ili dati izraditi plan izvođenja radova prema provedbenom propisu, vodeći pritom računa o svima aktivnostima koje se obavljaju na radilištu, koji mora sadržavati i posebne mjere ako su poslovi na radilištu opasni radovi prema provedbenom propisu.

Koordinator zaštite na radu obavezan je tijekom građenja:

- koordinirati primjenu općih načela zaštite na radu kod donošenja odluka o rokovima i bitnim mjerama tijekom planiranja i izvođenja pojedinih faza rada
  - koordinirati izvođenje odgovarajućih postupaka kako bi se osiguralo da poslodavci i druge osobe dosljedno primjenjuju opća načela zaštite na radu i izvode radove u skladu s planom izvođenja radova
  - izraditi ili dati izraditi potrebna usklađenja plana izvođenja radova i dokumentacije sa svim promjenama na gradilištu
  - osigurati suradnju i uzajamno obavješćivanje svih izvođača radova i njihovih radničkih predstavnika
  - provjeravati provode li se radni postupci na siguran način i usklađivati propisane aktivnosti
  - organizirati da na gradilište imaju pristup samo osobe koje su na njemu zaposlene i osobe koje imaju dozvolu ulaska na gradilište.
- Projektanti i poslodavci koji izvode radove na gradilištu odnosno sudionici u gradnji obavezni su uvažavati upute koordinatora zaštite na radu. Imenovanje koordinatora ne oslobađa projektante, izvođače i druge osobe na gradilištu odnosno sudionike u gradnji od njihove odgovornosti za primjenu pravila zaštite na radu.

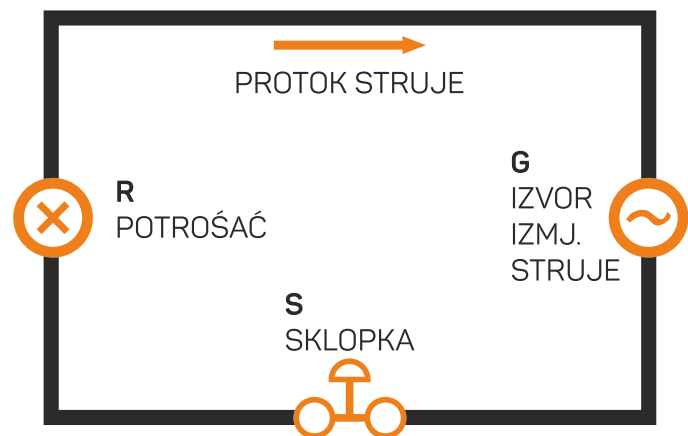
11. MJERE ZAŠTITE NARADU

Osnovne mjere i pravila zaštite na radu koje se primjenjuju prilikom izvođenja radova na radilištu navedene su u kratkim napomenama na najčešćim izvorima opasnosti kako bi ih lakše uočili i zapamtili.

11.1. ELEKTRIČNA ENERGIJA

Osnovna pravila sigurnosti za izbjegavanje rizika koji proizlaze iz korištenja električnog sustava i alata odnose se na sljedeće: električni sustavi i alati moraju biti projektirani i izvedeni za siguran rad, moraju se koristiti na siguran način, a periodična ispitivanja moraju jamčiti sigurnost električne opreme prema važećim propisima te se u slučaju bilo kakvih kvarova električni sustavi i alati moraju popravljati na siguran način kako bi se omogućila njihova daljnja sigurna uporaba.

Prikaz strujnog kruga u kojem se nalaze izvor električne energije, sklopka, potrošač i vodiči. Električna struja protječe tek kada je strujni krug zatvoren. Ne smiju se koristiti električni aparati i uređaji ukoliko se ne prouče upute za rukovanje i oznake na uređaju. Prije upotrebe potrebno je uvjeriti se da su električno trošilo i priključni vod cijeli, neoštećeni i ispravni. Za uključivanje električnog uređaja i upravljanje njegovim radom treba upotrijebiti samo u tu svrhu predviđene sklopke, tipkala i druge upravljačke elemente.

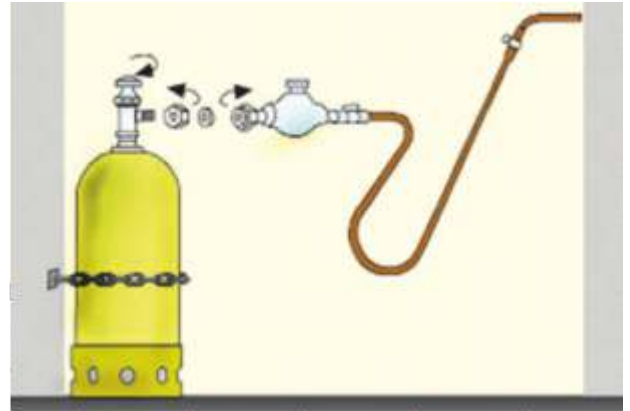

Istovremenim dodiranjem tijela pod naponom i, primjerice, vodovodne metalne cijevi stvara se opasnost od strujnog udara. Pri otvaranju električnih uređaja obavezno je potrebno isključiti napon. Ako je netko ozlijeđen električnom strujom i još se nalazi u strujnom krugu, treba ga odmah osloboditi uz potrebne mjere opreza, a najsigurnije je isključiti prekidač strujnog kruga. Svaku osobu ozlijeđenu električnom strujom hitno mora pregledati liječnik, a po potrebi odmah pružiti prvu pomoć.

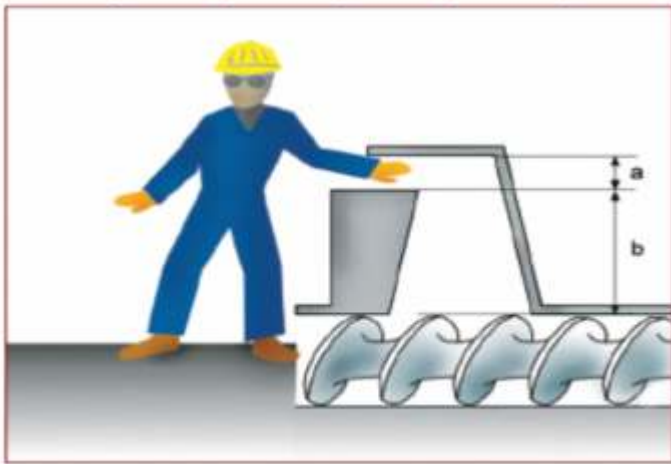
11.2. TEHNIČKI PLINOV I U BOCAMA

Prilikom izvođenja radova na gradilištu pojavljuje se potreba korištenja tehničkih plinova poput kisika, zraka, acetilena i ugljičnog dioksida. Najčešće se koriste u čeličnim bocama koje se ne smiju držati nezaštićene, bacati niti transportirati neosigurane na način da dodiruju jedna drugu. Boce s tehničkim komprimiranim plinom postavljaju se u okomiti položaj uz obvezno učvršćivanje lancem ili užetom za zid ili s posebnim nosačem.

11.3. ZRAČENJA

Zračenja mogu biti jako štetna i mogu izazvati teške bolesti te je stoga pri radu uz izvore zračenja potrebno koristiti posebna osobna zaštitna sredstva i naočale sa zaštitnim staklima.

11.4. STROJEVI I UREĐAJI

Strojevi i uređaji opremljeni su zaštitnim napravama s ciljem da se mogućnost nastanka ozljeda na radu svede na najmanju moguću mjeru. Zaštitne naprave se ne smiju skidati sa strojeva, a svaki kvar ili nedostatak na zaštitnim napravama potrebno je odmah prijaviti neposrednom rukovoditelju te stroj isključiti. Nepomična zaštitna naprava onemogućava pristup rukom ili prstima opasnom mjestu. Međutim, prije početka rada treba provjeriti nalaze li se na stroju propisane zaštitne naprave i djeluju li one ispravno. Dok se stroj nalazi u pogonu nije dozvoljeno njegovo podešavanje odnosno nije dozvoljeno dodirivanje stroja tijelom ili naganjanje iznad stroja.

11.5. RUČNI ALATI

Ručni mehanizirani alat služi za obavljanje poslova u radionama i na terenu. Prije rada s ručnim alatom treba provjeriti ispravnost djelovanja svih dijelova alata i zaštitnih naprava te moguću opasnost od požara i eksplozija. U slučaju da se uoče promjene na alatu, potrebno ga je isključiti iz uporabe te obavijestiti neposrednog rukovoditelja.

Ručni alati jesu čekić, kliješta, odvijač i sl. Za svaki posao treba upotrijebiti odgovarajući i ispravan alat. U prostoru eksplozivne atmosfere treba koristiti neiskreći alat prema uputama neposrednog rukovoditelja.

11.6. DIZALICE

Dizalica je stroj za podizanje tereta koji se sastoji od vitla, čelične užadi ili lanaca te kuke. Koristi se za podizanje i spuštanje, ali i za vodoravno pomicanje predmeta. Na dizalicama mora biti navedena dozvoljena nosivost na obje strane.

Kut zahvata tereta užetom, lancem i dr. može u nepovoljnim slučajevima izazvati sile veće od nominalno dopuštenih. Stoga je prije manipulacije teretom potrebno dobro poznavati njegovu težinu i tehničke osobine. Teret treba zahvatiti odgovarajućim ispravnim kukama, sajlama potrebne dužine i promjera koje nisu proizivane ili oštećene.

11.7. LJESTVE

Ljestve se koriste za penjanje i u iznimnim slučajevima za obavljanje manjih radova uz obvezno vezanje sigurnosnim pojasom. Ljestve moraju biti ispravne i neoštećene.

Prije korištenja ljestvi obvezno provjeriti jesu li čvrsto naslonjene s oba kraka, gdje se donji kraj ljestvi mora imobilizirati kako bi se izbjeglo eventualno klizanje. Po ljestvama se mora penjati jedna po jedna osoba, a ne više osoba odjednom, obvezno okrenuta licem prema ljestvama i pridržavanjem rukama za prečke. Ljestve moraju nadvisiti mjesto na koje se penje radnik za najmanje 75 cm.

11.8. SKELA

Skela je sredstvo rada za obavljanje radova na visini. Skele smiju postavljati samo ovlaštene stručno osposobljene osobe.

12. OSOBNA ZAŠTITNA SREDSTVA

Osobna zaštitna sredstva predstavljaju sredstva osobne zaštite koja se daju na korištenje radnicima izloženim opasnostima po život ili zdravlje za vrijeme radnog procesa, a koje se ne mogu otkloniti drugim mjerama zaštite. Osobnim zaštitnim sredstvima smatraju se odjevni i drugi predmeti i uređaji koje na sebi nose osobe na radu, a služe za sprječavanje povreda, profesionalnih i drugi oboljenja i drugih štetnih posljedica. Ne smiju smetati radniku za vrijeme kretnje, nadraživati mu kožu, neugodno mirisati ili otpuštati boju te moraju u određenoj mjeri biti otporna prema koroziji, električnoj energiji, plamenu, djelovanju dezinfekcijskih sredstava, kidanju, udaranju i lomu i biti propisana za pojedina radna mjesta.

12.1. SREDSTVA ZA ZAŠTITU GLAVE I LICA

Sredstva za zaštitu glave i lica kao što je zaštitni šljem imaju svrhu štititi glavu od padajućih predmeta, a zaštitne naočale služe za zaštitu od ulijetanja u oči sitnih čestica prilikom obavljanja radnih operacija žbukanja ili prosijavanja materijala.

12.2. SREDSTVA ZA ZAŠTITU SLUHA

Sredstva za zaštitu sluha u koju spadaju vata, čepići i zaštitne slušalice koriste radnici za zaštitu osjetila od prekomjerne buke koja se tehničkim sredstvima ne može sniziti ispod dozvoljene granice propisane postojećim propisima te se ovisno o intenzitetu buke dodjeljuju odgovarajuća zaštitna sredstva.

12.3. SREDSTVA ZA ZAŠTITU DIŠNIH ORGANA

Sredstva za zaštitu dišnih organa poput respiratora, plinske i cijevne maske služe za zaštitu dišnih organa od štetnih čestica, prašine i plinova u koncentracijama iznad maksimalno dopuštenih koji su propisani postojećim pozitivnim zakonskim propisima.

12.5. SREDSTVA ZA ZAŠTITU NOGU

Sredstva za zaštitu nogu (radne cipele) štite noge od padajućih predmeta ili toplinskog djelovanja, a mogu biti protuklizne, elektroizolacijske ili antistatičke, ovisno o vrsti poslova koji se obavljaju.

12.7. SREDSTVA ZA ZAŠTITU OD PADA S VISINA

Sredstva za zaštitu od pada s visina koriste radnici kojima nije moguće niti na jedan način ograditi ili na drugi način osigurati radno mjesto. Sigurnosni pojas za pridržavanje pri radu i povezna užad te pojas za cijelo tijelo se najčešće koristi prilikom izvođenja radova na objektima na stupovima te pri opasnosti od pada u dubinu.

12.4. SREDSTVA ZA ZAŠTITU RUKU

Rukavice kao sredstvo za zaštitu ruku štite ruke od hladnoće i topline, električne energije, mehaničkih opasnosti, štetnog djelovanja kiselina i slično. Rade se od gume (za rukovanje kiselinama, za rad s uređajima pod naponom) ili kože (za varenje).

12.6. SREDSTVA ZA ZAŠTITU TIJELA

Sredstva za zaštitu tijela osim od prašine, kiseline i nečistoće, također mogu štiti i od hladnoće, vjetra, snijega i kiše. Najčešće se koriste zaštitna kuta, kombinezoni i štitnici za ramena.

13. OPASNE RADNE TVARI

Opasne radne tvari su sve one tvari koje za vrijeme proizvodnje, rukovanja, transporta, skladištenja ili korištenja ispuštaju ili stvaraju infektivne, iritirajuće, zagušljive, toksične ili druge štetne prašine, dimove, plinove, magle, pare ili vlakna u količinama koje mogu dovesti do oštećenja zdravlja osoba koje s njima dolaze u dodir ili štetno djelovati na okoliš. Opasne tvari su i sve druge tvari koje na bilo koji način mogu ugroziti zdravlje i život ljudi i prouzročiti materijalnu štetu. Opasne tvari se dijele na tvari štetne za zdravlje, zapaljive i eksplozivne. Opća pravila postupanja u radu s opasnim tvarima su sljedeća: provjeriti jesu li pakovanja i spremnici ispravni, opasne tvari držati samo u odgovarajućim spremnicima i propisno označiti, izbjegavati kontakt s ustima i očima, pažljivo raditi, pročitati upute i sigurnosno tehničku listu te temeljito održavati osobnu higijenu.

14. ZNAKOVI SIGURNOSTI

Znakovi sigurnosti moraju se postaviti na odgovarajuća mjesta tako da budu uočljivi, a razlikujemo sljedeće znakove: sigurnosni znak (odnosi se na određeni objekt, djelatnost ili stanje), znak za zabranu (zabranjuje činjenično stanje), znak upozorenja (upozorava na rizik ili opasnost), znak za obvezno postupanje, znak za izlaz u slučaju nužde ili za prvu pomoć, znak obavijesti, natpis i dopunski natpis, svjetlosni znak, zvučni signal, govorni signal te ručni signal.

15. ZAŠTITA OD POŽARA

Poduzimanje mjera zaštite od požara i spašavanja radnika, izrada plana evakuacije i spašavanja, određivanje radnika koji će provoditi mjere te osiguranje pozivanja i omogućavanja postupanja javnih službi nadležnih za zaštitu od požara i spašavanje, poslodavac provodi u skladu s posebnim propisima. Poslodavac je obavezan osigurati broj radnika, njihovu osposobljenost i potrebnu opremu u skladu s propisima koji uređuju zaštitu od požara i spašavanje.

Poslodavac je obavezan provoditi zaštitu na radu na mjestima rada ugroženim eksplozivnom atmosferom u skladu s provedbenim propisom i pravilima zaštite na radu. Eksplozivna atmosfera je smjesa zraka sa zapaljivim plinom, parom, maglicom ili prašinom pri atmosferskim uvjetima, u kojoj se nakon početnog paljenja, proces gorenja prenosi na cijelu smjesu, zbog čega predstavlja mogući izvor eksplozije ili požara na mjestu rada te može dovesti do ozljeđivanja radnika i drugih osoba

Bez obzira provodi li poslodavac preventivne i zaštitne mjere na mjestima rada, obavezan je pripremiti se na to da u njegovim prostorima može doći do nepoželjnih događaja (požar, eksplozija, prekomjerne emisije i sl.).

16. ZAŠTITA NEPUŠAČA, ZABRANA UZIMANJA ALKOHOLA I DRUGIH SREDSTAVA OVISNOSTI

Poslodavac je obavezan provoditi zaštitu nepušača od djelovanja duhanskog dima. Poslodavac može pisanim putem dozvoliti pušenje u posebnoj prostoriji odnosno prostoru na kojima je obavezan postaviti znak dozvoljenog pušenja.

Radnik u vrijeme rada ne smije biti pod utjecajem alkohola i drugih sredstava ovisnosti niti ih smije unositi na mjesto rada. Poslodavac je obavezan provoditi zabranu zlorabe alkoholičnih pića i sredstava ovisnosti na mjestu rada prikladnim mjerama, a osobito obavješćivati radnika o štetnosti sredstava ovisnosti i njihovom utjecaju na radnu sposobnost. Poslodavac je dužan privremeno udaljiti s mjesta rada radnika pod utjecajem alkohola, iznad zakonom dozvoljenih vrijednosti ili drugih sredstava ovisnosti. Provjera da li je radnik pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti obavlja se alkometrom ili drugim prikladnim uređajem, postupkom ili sredstvom prema pisano utvrđenom postupku.

17. PRVA POMOĆ

Poslodavac je obavezan organizirati i osigurati pružanje prve pomoći radnicima, osobama na radu i drugim osobama do pružanja hitne medicinske pomoći ili do prijema u zdravstvenu ustanovu te je obavezan omogućiti postupanje javne službe hitne medicinske pomoći. Osposobljavanje radnika za pružanje prve pomoći provodi Hrvatski crveni križ ili specijalisti medicine rada koji su ovlaštteni od Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

18. INSPEKCIJSKI NADZOR

Inspekcijski nadzor nad provedbom Zakona o zaštiti na radu provodi se u skladu s odredbama članka 91., 92. i 93. Zakona o zaštiti na radu. Zakonom o zaštiti na radu u člancima 94. do 100. predviđene su prekršajne odredbe u vezi s propisanim obvezama.

Osim navedenog, u određenim slučajevima neispunjavanja propisanih obveza, primjenjuju se odredbe članka 215. do 222. Kaznenog zakona (NN 125/11 i 144/12), koje se odnose na kaznena djela protiv opće sigurnosti.

SOGRADI

PARITETNI FOND
U GRADITELJSTVU

Sadržaj ove publikacije isključivo je odgovornost Hrvatske udruge poslodavaca.

Hrvatska udruga poslodavaca

Radnička cesta 52/I, Zagreb

t: +385 (0)1 4897 555

e: hup@hup.hr

www.hup.hr

Sindikatski graditeljstva Hrvatske

Trg kralja P. Krešimira IV. 2, Zagreb

t: +385 (0)1 46 55 017

e: sgh@sgh.hr

www.sgh.hr

Ministarstvo rada i mirovinskog sustava

www.mrms.hr

info@mrms.hr

Hrvatski zavod za zapošljavanje

www.hzz.hr

hzz@hzz.hr

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije

www.strukturnifondovi.hr

Stowarzyszenie B-4 (Udruga B-4)

Hrvatske mornarice 1H, Split

t: (+38) 095 581 9986

e: info@b-4.com.hr

www.b-4.hr

